Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 251. szám. Péntek, október 25.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség czimére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:
A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.
DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . 6 frt — kr.
Félévre . . 3 » — »
Negyedévre . 1 » 50 »
Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . 8 frt — kr.
Félévre . . 4 » — »
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

A szoczializmus terjedése hazánkban.

A művelt világ minden állama vészterhes jövőnek néz elébe, minden államban jelentkezik azon széditő mélységű örvény a szoczializmus, mely mindent elnyeléssel, megsemmisüléssel fenyeget.

Nyugati szomszédaink már többször befutották ezen örvény folyton kisebbedő kerületét, már érzik, hogy széditő gyorsan közelednek ezen örvény rémséges középpontja felé és, mint azt Németország és egyéb államok példája mutatja, iparkodnak is segiteni a bajon, mindazonáltal még a legenergikusabb intéző körök sem biztosak arról, hogy a társadalmi rend fentartását czélzó törekvéseiket siker fogja koronázni.

Mi szerencsésebbek vagyunk nyugati szomszédainknál, a mennyiben nálunk a baj még nem oly akút, noha az egész ország érzi, látja, hogy itt is rohamosan terjednek azon eszmék, melyek szocziálisztikus irányzatuknál fogva nem sokára ezen ország lakossága egy részének is meg fogják mételyezni gondolkozás módját.

Alig néhány éve annak, hogy némelyek nagy garral hirdették:

Magyarországot nem kell félteni a szoczializmustól, mert ez ellenkezik a magyar nép természetével.

S mit tapasztalunk jelenleg?

Azt, hogy azon kicsinylő mosoly, mely mindannyiszor megjelent a fölületesen gondolkozók ajakán, valahányszor a szoczializmusnak Magyarországon való terjedéséről hallottak, olvastak, ezen kicsinylő mosoly elmult, s helyét aggodalmas szavak váltották fel.

Most már ezen felületesen gondolkozók is igazat adnak a hirlapok óva intő szavának, melyek az ország minden részéből szocziális társulatok alakitásáról számolnak be, most már nem mosolyognak, midőn olvassák, hogy Budapesten 49, Pozsonyban 8, Kassán 7, Aradon és Ujpesten 6—6, Pécsett 5, Győrött és Sopronban 4—4, Brassóban, Kolozsvárt és Temesvárt 3—3, tehát több mint 100 oly szocziális egyesület létezik, mely egyesületek folytonos szellemi és anyagi összeköttetésben vannak egymással.

E felett már nem nevetnek. Itt is beteljesedett azon közmondás, melyre a legkeservesebb tapasztalatok tanitották meg ezen föld népét: Maga kárán tanul a magyar.

Vajha ez volna legalább igaz, vajha tanulnánk, ha már nem tanultunk a szomszéd nemzetek kárán, tanulnánk a magunkén, vajha ismernők fel helyzetünk komolyságát egész valójában s aztán tennénk is valamit, még pedig mielőbb a valóban imminens veszély elháritására annál is inkább, mivel egy fontos körülménynyel okvetlenül számolnunk kell.

Ezen mozzanat, melyet nem szabad számitáson kivül hagynunk: Amerika nagyobb városainak túlnépesedése.

Akárhány amerikai értesitést olvashatunk az ottani munkás-osztály folytonos számbeli növekedéséről s mi ezen hireken csak átfutunk s nem gondoljuk meg, hogy ezen hirek lehető legközelebbről érdeklik hazánkat, nem gondoljuk meg, hogy néhány százezer magyar van Amerikában, kik szintén osztoznak az ottani nyomorban, nem reflektálunk arra, hogy honfitársaink közül szintén igen sokan munkanélkül lézengnek az amerikai városokban.

Mind erre nem gondolunk. Pedig tán érdemes volna erről behatóbban gondolkozni éppen a szoczializmus terjedésének meggátlása czéljából.

Mert nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy azok, kik néhány évig Amerikában időztek, visszatérve, legtöbbször szocziálisztikus elvekkel vannak szatúrálva s itthon aztán már csak azért is a szoczializmusnak lesznek apostolai, hogy társaik előtt tekintélyre tegyenek szert, hogy bebizonyitsák, miszerint ők »világlátott« emberek.

Némelyek, különösen az alföldiek közül, kik igen ritkán találkoznak ilyen Amerikából visszatért emberekkel, tán nem tartják elfogadhatónak ezen állitásunkat, de azok, kik ismerik a felvidéki viszonyokat, kik látják, hallják, mint magyarázza az Amerikából visszatért munkás atyjafiainak a szocziális eszméket, kik tapasztalásból tudják, mint biztatja egy ily »világlátott« férfiú ismerőseit, hogy ne tisztelje az intelligenciát, hisz ez csak romlására tör, kiknek minderről van tudomásuk, azok igazat fognak nekünk adni akkor, midőn az amerikai munkásosztály túlságos számbeli növekedéséből a szoczializmusnak hazánkban való nagyobb fokú elterjedésére következtetünk.

Első pillanatra tán egy kissé lazának tünik fel előttünk e két tény közötti összefüggés, pedig a lehető legszorosabb.

Amerikai honfitársaink, kik munkát nem kapnak, szükségképen hazájokba fognak visszatérni.

Ha tehát már most is, midőn még a Magyarországba való visszavándorlás alig kezdődött meg, de nem igen fog sokáig váratni magára, ha tehát már most is több mint 100 egyesület tenyészti a szocziális eszméket, mi lesz akkor, midőn majd vissza jönnek jelenleg még Amerikában élő honfitársaink s mint szocziális apostolok fogják terjeszteni a magokkal hozott szocziális eszméket.

Ekkor aztán már nem lesz elégséges egy-két lapnak konfiskálása, ekkor már nem lesz elég betiltani május elsején a csoportosulásokat, ekkor már majd nehezebb, — ugyszólván — lehetetlen lesz megakadályozni ezen káros eszmék rohamos terjesztését, mivel visszatérő honfitársaink csatlakozása a jelenleg Magyarországban létező egyesületek tagjainak számát felette meg fogja szaporitani, már pedig az ugyanazon czél felé törekvő egyedek nagy száma erőt kölcsönöz, önérzetet növel.

Ezért tartjuk szükségesnek a szocziális bajoknak minél gyorsabban bekövetkezendő orvoslását, a szocziális eszmék ter-

jesztésének lehető megakadályozását, vagy legalább is megnehezitését, mert ha ez meg nem történik, ugy nem sokára be fog következni azon idő, midőn a katonaság is, melynek legnagyobb része a szegény osztályból kerül ki, szintén szocziális eszmékkel lesz szaturálva, a minek aztán kiszámithatlan következményei lehetnek.

Vajha a magyar nemzet józansága, mely egy ezredéven át megtalálta száz és száz bajnak meggátlására, vagy legalább is a már létező bajoknak megszüntetésére vezető eszközöket, a második ezredév elején is találná meg a fennálló társadalmi rend, a haza jóléte ellen irányuló szocziálizmusnak orvosságát!

De lehet-e ezt remélnünk? Lehet-e hinnünk, hogy ezen ország, melynek kormányát oly férfiak képezik, kik a legradikálisabb elemekkel is képesek voltak szövetségre lépni, csakhogy keresztülvigyék vallásellenes javaslataikat, lehet-e remélni, hogy ezen ország megmenekül a szocializmus nagyobb mérvü elterjedésétől, melyet eddig egyetlen egy modern állam sem került ki, mely szakitva a vallással, azt tartja legnagyobb büszkeségének, hogy felekezetnélküli?

Aligha! *Nemo.*

Tisztujitás belügyminiszteri preszszió mellett.

Laptársunk a »Nemzeti Ujság« a fennebbi czim alatt, a jelenlegi állapotok jellemzéséül s egyuttal a mostani uralom nagyobb dicsőségére, a következőket irja:

A tehetetlen és képességnélküli kormányok egyéb szellemi erő hiján, rendesen önkényuralommal akarják biztositani fönnmaradásukat. Fényes bizonyság erre a most uralmon lévő Bánffy-kabinet, melynek eddigi fennállása nem egyéb politikai baklövéseknél, tapintatlanságoknál és az erőszakosságok hosszu lánczolatánál. Hogy a polgárok egyéni gyülekezési szabadságát semmibe sem veszi ez a kormány, hogy szabad teret enged a személyes szabadság durva megsértésével a legvadabb rendőri önkénynek, a melynek párjára talán csak Muszkaországban találhatni, hogy a képviselőválasztásoknál a legnagyobb foku visszaélésekre a saját érdekében módot nyujt, hogy a főváros, a megyék, a szabad királyi városok önkormányzati jogát a legkiméletlenebb módon megsérti: ezek mind köztudomásu dolgok. És hogyha ezeket a közszabadság rovására napról-napra előforduló tüneteket látjuk, el kell ismernünk, hogy ebbe a kormányzati rendszerbe alkalmasabb belügyminisztert még lámpással sem találhattak volna Magyarországon, mint a minő Perczel Dezső ur. Tagadhatatlan, hogy benne báró Bánffy Dezső megtalálta emberét.

Erről tanuskodik a következő eset is: Tolnavármegyében, a belügyminiszter ur szülővármegyéjében a legközelebbi megyegyülésen töltötték be a főjegyzői állást. Erre az állásra két jelölt volt: Papp Gyula árvaszéki ülnök és Simontsits Elemér aljegyző. A közvélemény jelöltje Papp Gyula volt, ámde a belügyminiszter ur Simontsits Elemér jelöltsége mellett foglalt állást s hivei már előre hirdették Tolnamegyében, hogy Simontsits Elemér lesz a főjegyző, mert ezt a belügyminiszter ugy akarja. Hogy a megye mást akar, az számba sem jöhetett a belügyminiszter előtt, aki hogy jelöltjét keresztülvigye, lement a tolnamegyei közgyülésre s belügyminiszteri tekintélyének sulyával ránehezedett a törvényhatóság szabad elhatározására s ezzel a tekintélylyel szinte kényszeritette Papp Gyula árvaszéki ülnököt, hogy lépjen vissza a jelöltségtől, a mit ez kénytelen is volt ilyen körülmények közt megtenni.

És ezt nevezik aztán a kormánypárton szabad választásnak!

És ez a belügyminiszter meri azt mondani, hogy tiszteli az önkormányzati jogot. Ez a belügyminiszter, aki nem elégszik meg, hogy az országos közhivatalokat beplántálja protekcziós embereivel, hanem valóban nevetség tárgyává teszi a választási jognak azt a töredékét is, melyet ez a huszonöt éves kormányzati szellem még meghagyott a törvényhatóságok jogkörében.

De hát, ha képviselőt választhat a belügyminiszteri mindenhatóság, hát miért ne kreálhatná meg a megyék tisztikarát is?

Haladunk!

Legujabban Rózsahegyen a liberálisok teljes vereséget szenvedtek a néppárttal szemben.

Tudniillik ott is megyebizottsági tagok választása volt a napirenden. A választási küzdelem igen heves volt, mert a pártok politikai pártállás szerint csoportosultak.

Egyik részről a kormány hivei, másik részről a néppárt jelöltjei pályáztak a 8 megüresedett bizottsági tagságra.

A küzdelem a kormánypárt teljes vereségével végződött, a mennyiben mind a nyolcz néppárti jelöltet megválasztották.

Közegészsègügyi kongresszus.

Az országos közegészségügyi egyesület kezdeményezésére, ez egyesület és a budapesti kir. orvosegyesület választmányának kiküldöttjei értekezletet tartottak, melyen jelen voltak a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyülése központi választmányának, továbbá az országos balneologiai egyesületnek tagjai is és egyetértelmüleg elhatározták, hogy a ***millenium alkalmával országos közegészségi és orvosi kongresszus*** tartását hozzák javaslatba saját választmányaiknál. A kongresszus rendezését a fővárosban müködő orvosi és higieniai egyesületek kiküldöttei vezetnék, függetlenül azonban az egyes egyesületekre. A kongresszus programmjából mellőzve lennének a tudományos felolvasások és csak a legáltalánosabb higiéniai és orvos-társadalmi és rendi kérdések megvitatása lenne a kongresszus tárgya.

Angolország és Róma.

Norvichban — nyugat Angliában — nevezetes gyülést tartottak e napokban az anglikán vallás hivei, püspökeik vezetése alatt. XIII. Leo pápának a keresztény felekezetek egyesitése ügyében legutóbb kiadott pásztorlevele képezte a gyülés legnagyobb s legfontosabb tárgyát és indokát. A résztvevők száma felülhaladta a 6000-et. E körülményből is kitünik, mily nagy jelentőségünek ismerik fel a kérdést mindenütt. És ha a mostani kongresszus nem is hozta még meg az anglikán egyház egyesülését a rómaival, mindenesetre óriás lépéssel hozta azt közelébb. A jelenvoltaknak tekintélyes része leg-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Visszaemlékezés.

— A »Tiszántúl« eredeti tárczája. —

Bérczes hazarészünk délkeleti szögletében, ott, hol a szőke Olt megfutotta már V. alaku pályáját s bucsút intve annak a kedves szülőföldnek, hol Attila maradékai magyar dalt zengenek partjain, délnyugati irányba veszi útját, hogy nemsokára kiszakadva az anyaföld bő tápot adó öléből idegen földre lépjen át: ott a V alak utolsó pontjánál fekszik *Fejedelemlaka*. Most egy csendes kis falucska, melyben a lelkek száma alig megy nyolczszázra; de hajdan népesebb volt s néha nagy élénkség uralkodott egyszerű utczáin s a falú déli részén magábafoglaló uri lakban és a több hold terjedésü angol kertben.

A hagyomány szerint ugyanis, mely a nép között ma is él, e község Apafy fejedelem birtoka volt, hol különösen a nyári idényben örömest tartózkodott. Olasz épitőmesterek által emelt vadászlaka, honnan délre a nagyobb, északra a kisebb vadak elejtésére rándult ki az ujjongó társaság, a mai uri telek közepén állt, és ki tudja, nem-e annak omladványaiból épült-e fel a mostani egyszerübb lak . . .

Nincs szándékomban a történelmi társulatnak valami adattal szolgálni; nincs! Lehet, talán e helyen születtek Apafy fejedelem és tanácsosainak lelkében azon gondolatok, melyek által úgy a német sógornak, mint a ravasz török komának elég tétetett s erdős-völgyes szép hazánk függetlensége is biztositatott úgy, ahogy, miért tisztelet e helynek; ámde törődött lelkemet a közelmultnak kedves emlékei fűzik e helyhez, melyekre különösen magános óráimban édesen emlékszem vissza. Hagyjuk hát érintetlenül a multak fátyolát s lássuk, miként néz ki a multban nevezetes hely? . . .

Keletről jöve a falu felé, a keskeny út az Olt medre és az északi párkányhegység között vezet el. A párkányhegységnek, mely szép szálas erdővel van boritva, egy merészebb kirugása elfödi szemünk elől a falut. Csak midőn a községtől egy kilométer távolságban a kis hágó gerinczére érünk, tünik fel egész valójában a falucska keletiesen épült s nagyrészt cseréppel födött és fehérre meszelt házaival. Gyönyörű kilátás esik e helyről. Előttünk a csendes kis falu, ettől nyugatra és balra az Olt elég tágas völgye berkekkel s itt-ott fénylő tornyókkal tarkázva; jobbra egy völgykatlan, melyben jámbor földművesek végzik a tavaszi vetést; délre az Olt szép völgyén túl a fokozatosan emelkedő havas, alól nyir, fölebb tölgy, majd sudar fenyőerdőkkel boritva és mindezek fölött a zernyesti és fogarasi havasok hóval födött csúcsai és ormai elragadó képet tárnak a szem elé.... Szép vagy óh természet! Remek alkotásaid egy Mindenhatónak hatalmát hirdetik! Az én tollam sokkal gyengébb annál, hogysem ékességedet csak megközelitőleg is körvonalozni tudná . . .

Az uri telken levő épületek ujabb keletüek. Mint annyi más, ugy ez udvar sem kerülte el 1848-ban a fölbujtogatott román- és szászatyafiak romboló kezét.

Mindent fölperzseltek. Még a kert nyugati részében magánosan álló kis kápolnának sem kegyelmeztek meg. Ekkor esett áldozatul az Apafy fejedelem által épitett kastély is. Báró Völgyi Ádám, az udvar akkori birtokosa, ki 16 éves fiával egy zászló alatt harczolt a magyar szabadságért, a segesvári csatában elesett. A fiatal báró, Árpád a harcz lezajlása után tiz éven át nem ment Fejedelemlaka felé, mikor megnősülvén, e birtokát szemelte ki állandó lakásául. A rombadőlt épületek nem voltak kijavithatók, ujakat kellett épittetnie. Nem volt szerencsés. Midőn minden a kor igényeinek megfelelőleg és szakszerüen volt rendezve, a kérlelhetlen halál kiragadta ifju neje karjai közül. A báróné özvegy lett. Fejedelemlaki birtokát kiadta haszonbérbe; kis árva leánykájával egy másik távoli birtokára költözött; csak a nyári hónapokban rándult néha-néha ide, hogy a kert fenyvesében felüdüljön.

*

Gyönyörü tavaszi nap van. Minden csendes, csak a szomszéd szántóról hallszik át a pacsirta csicsergő dala. A kert egyik tisztásán versenyre kelve szedi az ibolyát egy leány és egy ifju. A leány karcsu; lehajló fehér kalapja alól fekete, göndör hajfürt omlik alá. Arcza galambszelid; szemei sokatmondók ..... Az ifju szőke, sugár termetü. Vonásai erős kifejezésüek; kék szeméből jó szivére következtethetni.

Most megcserélik a szedett ibolyacsokrokat s a közelben levő sudar fenyő alá helyezett padra ülnek. Az ifju szeliden átkarolja a leányka hófehér nyakát s egy forró csókot lehelve homlokára, megszólal.

— Tehát győztünk . . . Mégis igaz nekem azon régi állitásom, hogy a szerelem fegyverével mindenen győzedelmeskedni lehet. Oh, a szerelem a legnagyobb hős, ennek voltak mióta áll e világ legnagyobb diadalai. Amit az égiek

alább lelkesült örömmel üdvözölte s tette magáévá az egyesitésnek eszméjét, s azt az általános benyomást hagyja az elfogulatlan szemlelődőben — amit különben a gyülés elnöke, a yorki érsek szóval is hangoztatott — hogy Angliában a kérdés csakugyan »a levegőben van.«

Kiemelkedő mozzanat volt a tárgyalás mentén az a beszéd, melyet az anglikán vallásu lord Halifax tartott. Hangsulyozta, és ez részéről egssz természetés, hogy az egyesülésnek nem egyoldalu engedmények, hanem kölcsönös engedékenység által kell megtörténnie ; az ut pedig a melyen a két egyház biztosan találkozhatik, a keresztény szeretet. »Angolország csak nyerhet, ha Rómához csatlakozik« ; — mondotta a lord.

Igaz, hogy beszéde nem nyerte meg magának az összes résztvettek helyeslését, de már az maga, hogy a kérdés felett kongresszusilag tárgyaltak, hogy komoly megbeszélés anyagát képezte és hogy a 6000 lélek jó részének pártolásában részesült, azt bizonyitja, hogy Anglia közelébb jutott Rómához. Az örök városban trónoló szent Atyát pedig, ki ezt a kérdést a világ napirendjére hozta, bizonyosan meg fogja világositani annak idején az Ur és megfogja mutatni neki a helyes utat Angliának Rómával való egyesitésére. Mert *az egyesülés eszméje a levegőben van.*

Don Carlos nem megy Rómába.

Három hét előtt mint egész biztosat irta minden liberális lap, hogy a portugáliai király Rómába megy nagybátyjának, Umbertó királynak látogatására. — Az archiliberális lapok pláne annyira mentek, hogy már ő Felségét is el akarták utaztatni Rómába. — Megirtuk akkor mindjárt, hogy nem hisszük az egészet. Katholikus uralkodó nem mehet Rómába addig, mig a római kérdés megoldva nincs. Megjött már a hivatalos czáfolat is. Ime egyik liberális lap irja a következőket:

»A meggondolatlanul hivatalosan bejelentett látogatást szégyenszemre hivatalosan lefujták, mert a Vatikán azzal fenyegetőzött, hogy visszahivja Lisszabonból a nunciusát, ha Don Carlos a Quirinálba megy. Ugy látszik, hogy Portugálban nagy bonyodalmakat támasztott volna a pápai nunczius visszahivása, mert a király és kormánya megijedt a következményektől és Sevral portugal külügyminiszter hivatalos formában kijelentette Cariatinak, — Olaszország lisszaboni követének, hogy uralkodója a Vatikán fenyegetése miatt kénytelen lemondani római látogatásáról. Az olasz követ válasza tele volt keserü malicziával. Kormánya megbizásából kijelentette Sevralnak, hogy az olasz kormány őszintén sajnálkozik Portugál kellemetlen helyzetén és barátilag azt kivánja, hogy szerezze vissza politikájának függetlenségét. Udvarias formában kellemetlenebb dolgot egy idegen állam minisztere nem mondhat egy független ország miniszterének. Cariati még azt is kijelentette, hogy a lisszaboni olasz követség egyelőre csak folyó ügyeit intézi el. Ez a megszokott formája annak, hogy az egyik ország tudtul akarja adni nemtetszését a másiknak. Rómából azt jelentik, hogy Barzilai interpellácziót jelentett be a képviselőházban a portugál király elmaradásának dolgában. Hire jár, hogy a portugál követet visszahivják. A félhivatalos Italie azt irja, hogy ha a portugál király egykor mint menekült Rómába érkeznék, mégis menedéket találna a Quirinálban.«

Lapszemle.

Budapest, 1895. okt. 24.

A »**Magyar Állam**« »Mélt. és ft. püspöki kar«-hoz egy nyilt levelet intéz »elleneink, akik mindig békét emlegetnek, titokban épen a béke megrontásán fáradoznak.

Ily helyzetben, méltóságos püspök urak, a katholikus sajtó magasztos hivatásához hiven nem tehet mást, nem szabad mást tennie, mint hogy leplezetlenül feltárja a helyzetet, feltárja a bünöket, hibákat és mulasztásokat egyrészt, mig másrészt kér, könyörög, lelkesit és buzdit.

És tehetünk-e mást?
Nem, ezerszer nem!«

A »**Hazánk**« »Badeni programmjá«-ról alábbiakat irja: Igen jellemző Badeni programmbeszédének az a passzusa, melyben kijelenti, hogy a kormánynak kötelessége a kor bizonyos aspiráczióival számot vetni, a nélkül, hogy a társadalmi rend érdekeit veszélynek kitenné. E nyilatkozat kézzelfogható bizonyitéka annak, hogy a Badeni-kormány nem holmi elvont doktrinák tanitásai s nem egy politikai hitvallás kizárólagos dogmái szerint akarja az osztrák állam ügyeit vezetni, hanem az életszükségleteinek megfelelően. Akczeptálni fog minden jóravaló és életerős társadalmi és politikai mozgalmat, melynek czélja a nép jólétének és az állam nagy érdekeinek előmozditása.

A »**Nemzeti Ujság**« »Az önkény védelme« alatt a zágrábi botrányról czikkezik és igen találóan és jellemzően sorait igy vezeti be: kibontott zászlóval, hatósági kezesség mellett készült diszruhában, kardosan, lármázva vonult egy csapat egyetemi hallgató Zágráb főutczáin végig, hogy a magyar állam lobogóját meggyalázza. Uton, utfélen volt rendőrség elég, de senki sem állott eléje; a főkapitány tudta jó eleve, hogy aljas merénylet készül, de megakadályozására semmit sem tett, mert, a mint mondá, az a magyar zászló, melyet el akartak égetni, az ifjak magántulajdona volt s tehettek vele azt, a mi nekik tetszett. Rendőri oltalom vagy legalább a rendőrség szeme láttára, felügyelete alatt követhették el a bünténYt s a tett szinhelyéről győzedelmi öntudattal távozhattak a nélkül, hogy az ott álló rendőri közegek csak nevöket is megkérdezték volna. Igy jár el a rendőrség Zágrábban, mikor a magyar zászló elleni merényletről van szó.

Majd igy végzi: a mai események is csak azt bizonyitják, hogy a fennálló *kormányrendszer teljesen az önkényen és erőszakon nyugszik s nem ismer sem törvényt, sem kiméletet ott, hol hatalmi érdekeiről van szó.*

A »**Nemzet**« »A nemzet tekintélye« czim alatti czikkében csodálatos módon ezeket irja: Zágrábban elégették a nemzeti szinü zászlót, Budapesten a szélsők rakonczátlankodása mindent elkövet, hogy tönkre tegye a nemzet tekintélyét. A horvát fővárosban az ország zászlaján, Budapesten már-már az ország komolyságán esik csorba. A zágrábi balesetet kiheveri a nemzeti érdek; de kiheveri-e azt a csapást, melyet a budapesti tulzók, a pártérdek hóbortosai és zajongói mérnek reája.

Az »**Egyetértés**« »Ismét csak keserü igazságok« czim alatt azt mondja: az volt a hibája a magyarnak századokon át, hogy engedékenységből türt, engedékenysége tulkapásokat idézett elő és ismét türt; végre a világ előtt azt hirdetik az ezredév óta megtürt, respektált, kedvezményekkel elhalmozott nemzetiségek, hogy a Jób türelmével megáldott magyar nem más, mint vad zsarnok, és hogy ezredéves, karddal és vérrel szerzett földjén ő a betolakodó, és kit nagylelküsége megtürt, az van otthon, azé a föld, azé a haza!

A »**Budapesti Hirlap**« »A leleplezett tüntetés«-ről czikkezve azt mondja : minél tovább huzódik ez ügy, annál zavarosabbá válik. Könnyebb lett volna rögtön alaposan elintézni, mint utólag ily későn a normális viszonyokat helyre állitani, mert a helyzet napról-napra nehezebb lesz s a szenvedélyek mindenfelől elmérgesednek. Az igazság azonban kiderül és a politikai hazugság, mely a horvát viszonyokra nézve uralkodott, tarthatatlanná válik. E tekintetben Pázmándy Dénes személyesen a helyszinén szerzett informácziói alapján villamos világitást vetett a horvát fővárosra, a zágrábi állapotokra s a horvát politikára.

A »**Magyar Hirlap**« »Udvarképes politika« czimü czikkében azt mondja: mi ugy láttuk, hogy komoly számba menő országban, a kormány a sérelem megtorlásának és orvoslásának kezdeményezését sem parlamentnek, sem pártoknak átengedni nem szokta. Nem panaszszal áll a parlament elé, hanem kielégitő propoziczióval a jövő intézkedések iránt és megnyugtató jelentéssel a megtorlás és az eszközölt orvoslás felől.

Bánffy miniszterelnök ur nem a horvátok, csak a bán ellen manövriroz. Sajtójának frivol és czinikus támadásait nem a legfelsőbb kegyekkel elárasztott magyargyülölő illirizmus ellen intézteti, hanem a magyar ellenzékek és azoknak vezérei ellen.

---

elhatároztak, nem képesek azt a gyarló emberek megmásitani s én ugy érzem, hogy mi Isten által egymásnak vagyunk teremtve. Együtt éljük le életünket; az életben együtt lépünk rózsákra és tövisekre; együtt örülünk, együtt busulunk és együtt, egymás mellett fognak szíveink a sirban elporlani. Oh, Kornélia, szivem, életem, mindenem, egy balzsamcsöppet adjon szivem hegedő sebére: mondja, hogy szeret. Szeretni fog ugy is, ha talán a rosz emberek mindenemet elrabolták s a föld mélyéből kell ássuk napi falatunkat, vagy ha végső táplálékául a sorsüldözött szerelmi párnak csak a bérczi fák gyökerei maradnak. Mondja itt a szabadban Isten kék ege alatt: szeretni fog-e jó és balszerencse közt egyaránt ? . . .

— Halálomig! — szólt a leány — s szenvedélyesen borult az ifju keblére.

— Igy, igy gunyja, csapásai közt szeretem a világot; boldog vagyok! — szólt ismét homlokon csókolva az ifju . . .

— Kegyed hitetlenkedett. Hallgassa meg szivem dobogását és higyje . . . Higyje el Kornélia édesem, sokkal szentebb, magasztosabb az az érzelem, mit szerelemnek nevez a világ, hogysem érdemetlenre pazaroljam s játék, próba vagy fogadás eszközévé aljasitsam; másfelől meg sokkal komolyabban fogom fel emberi rendeltetésemet, hogysem mulatni tudnék mások szivbaján. Oh nem, és hányszor inkább nem kegyeddel szemben, kit szeretek, imádok s életem egyedüli nemtőjeként tisztelek! Csak a közel multakban azt hittem, hogy Isten minden csapásait vállamra rótta, hogy minden gonoszai ellenem esküdtek . . . Csak nem régiben az öngyilkosság rémes, koromsötét felhőit csapdosta az élet vihara szerencsétlennek hitt élethajómhoz s most már kedves előttem az élet. Ezelőtt csak pár héttel, csak akkor volt élet előttem az élet, ha mámorosan tekintettem vissza a multra s kiszinezve lebegett előttem a különben rideg jövő . . . S most . . . most boldog vagyok, szerelme boldoggá tett . . .

— Szerettem, szeretem és halálomig szeretni fogom, édes Andor, — szólt közbe a leány. — Nem képzeli, édesem, mily nehéz volt nekem a válás kegyedtől; mennyire fájt szivemnek az a gondolat, hogy utoljára látom. Utoljára! . . . Szerettem volna meghalni ott, ott azon a helyen, hol annyi édes remény kelt szivemben. Az emlékezet keze virágot ültetett volna sirhalmomra s én oly édes álmot álmodtam volna a hant alatt . . .

— Egünk kiderült, — folytatá az ifju. — Még van ugyan pár bárányfellegecske az égen; de az is már költözőben van. »Boru után derül az ég,« mondja a közmondás. És valamint a természetben a folytonos verőfényes idő, épen mint a tartós esőzés utoljára unalmassá válik: ugy a szivek világában az érzelmek egyhangu folyása végre közönyt szül. Mennyivel szebb egy a sziklák között csörgedező patakocska, mint a sik rónán hömpölygő folyó! Amaz a költő eszményképe; ez a számitó üzletember czéljainak eszköze. A vihar megtisztitja a levegőt; utána felüdül, uj életre kel minden. És igy van ez a szivek s a mi sziveink világában is.

Talán még tovább is ábrándoztak volna; de a déli harangszó a kastélyba hivta őket.

A kert ismét csendes lett. Én kiléptem önkénytelen rejtekhelyemről, tovább sétáltam a kanyargó utakon s lelkem visszagondolt azon kedves emlékekben gazdag korra, mikor még ifju voltam s mikor még az én szivem is telve volt tüzzel, szerelemmel . . . . *Távszó.*

A »**Pesti Napló**« »A liga kormánya« czim alatt az uj román miniszteriummal foglalkozik és azok tagjait mint a román liga oszlopos embereit állitja oda. (Tudtunkkal akik közülök tagjai voltak, a ligából már kiléptek. Szerk.)

A »**Magyarország**« »Bánffy bánja« czim alatt következőleg ir: Ma a képviselőházban Pázmándy Dénes személyes tapasztalatai alapján historizált a magyar zászló meggyalázásáról és ennek az esetnek mellékkörülményeiről.

Tervezve és rendezve volt szerinte a többi ünnepélyességek között a magyar zászló bemocskolása és autodaféje is. Azt azonban nem bizonyithatta be, mert a bizonyitó eszközök természetszerüleg nem állhattak rendelkezésére, hogy ki volt a legfőbb, a titkos, a végső rendező.

A bán volt-e az, vagy Bánffy?

A hatósági vizsgálat aligha fogja a két név valamelyikét a bünösség felszinére hozni. De nincs is szükség hatósági vizsgálatra, hiszen olyan egyszerü és nyilvánvaló a dolog.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Október 23.

(vége.)

Mindenekelőtt a tegnapi közlemény befejező részét pótlólag adjuk a következőkben.

Szederkényi Nándor meginterpellálja a belügyminisztert a budapesti ostromállapot ügyében.

Perczel Dezső belügyminiszter röviden válaszol.

Az egyetemi hallgatók tüntetésre készültek, nem veheti tehát rosz néven senki a rendőrségtől, ha éberül viseli magát s megteszi a maga körében az óvintézkedéseket a rend fentartására nézve. (Nagy zaj. Ellentmondások balról.)

Ez irányban ugy ő, mint a rendőrség, inkább támogatást, mint gáncsot érdemelne.

Egyébiránt is a rendőrség nem lépte tul hatáskörét.

Szederkényi Nándor a választ nem veszi tudomásul; mert az tulajdonképen nem is válasz, hanem kibuvás a válaszadás alól. (Nagy zaj.)

Perczel Dezső belügyminiszter rövid felszólalása után a ház többsége válaszát tudomásul vette.

Végül **Hock** János hivatkozik az 1886-iki községi törvényre, konstatálja, hogy Csongrád nagy községet, melynek összesen 500 és nehány választója van, törvényellenesen három alkerületre osztották, csak azért, hogy ily módon összehozva a kormánypártot a megyebizottságban maguknak helyet biztositsanak. Kéri a belügyminisztert, hogy állitsa helyre a törvényes rendet s e végett a következő interpellácziót jelenti be:

Hajlandó-e a t. belügyminister ur Csongrád vármegye közgyülésének ama határozatát, melylyel Csongrád városában a megyei bizottságok választását az 1886. XX. t. cz. 29. §-nak flagrans megsértésével szándékoznak végrehajtani, s megsemmisiteni s a választás megejtését a törvény által előirt módon biztositani?

Hajlandó-e ez ügyben még a választás előtt intézkedni.

(Zajos helyeslés.)

Perczel Dezső belügyminiszter kijelenti, hogy egyoldalu informáczióra nem válaszolhat, e végett a főispánt már is jelentéstételre utasitotta, különben is ez a dolog már 1887. óta igy van. (Nagy zaj.)

Lukáts Gyula: Szégyen gyalázat, hogy a miniszter egy másik törvénytelenséggel takaródzik.

Hock János pragmatice ismételi a tényeket és bebizonyitja a törvénysértést, kéri a minisztert ujra, hogy ne engedje a törvényt kijátszani; s felszólitja, hogy aziránt nyilatkozzék, vajjon hajlandó-e még a megyei választások előtt intézkedni. (Felkiáltások balról: Persze, van eszébe!)

Perczel Dezső belügyminiszter kijelenti, hogy a mint a jelentést megkapja, intézkedik. (Derültség balfelől.)

A többség ezt a választ tudomásul veszi.

Elnök az ülést 1 óra 45 perczkor berekeszti.

*

– Október 24. –

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzök: Eszterházy Kálmán gróf, Josipovich Géza, Hévvizy János.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró miniszterelnök, Festetich Andor gróf földmivelésügyi miniszter, Erdélyi Sándor igazságügyminiszter és Perczel Dezső belügyminiszter.

Elnök az ülést megnyitván, bemutatja a főrendiház elnökének átiratát, mely szerint a főrendek a *vallás szabad gyakorlatáról* szóló törvényjavaslatot módositással elfogadták. A jelentés s a jegyzőkönyv előzetes tárgyalás végett kiadatik az igazságügyi s közoktatásügyi bizottságnak.

Görgey Béla az állandó igazoló bizottság előadója bemutatja a bizottság jelentését, mely szerint a bizottság *Schell* Károly brassói megválasztott képviselőnek megbizó levelét rendbe találta. Harmincz napi fenntartással igazolták.

A Ház harmadszori olvasásban is elfogadja a fővárosban felállitandó büntető törvényszékről szóló törvényjavaslatot.

Következik a napirend szerint: *Az interpellácziókra adandó válaszok előterjesztése.*

Festetich Andor gróf földmivelésügyi miniszter válaszol *Kovács* József interpellácziójára az állami ménes birtokok biztositása tárgyában. Az interpelláló azt kérdezte a minisztertől, hogy az állami ménes birtokokat miért nem a hazai pénzintézeteknél biztositotta, melyek a biztositást ez ideig is eszközölték. A miniszter azt válaszolja, hogy a külföldi ajánlatok sokkal előnyösebbek voltak s a differenczia oly összegre rugott, hogy kénytelen volt a hazai intézetek ajánlatát mellőzni. Kéri válaszának tudomásul vételét.

Kovács József azt vitatja, hogy a kormánynak első sorban a hazai intézeteket — melyek a fejlődés stádiumában vannak — kell gyámolitania. — A választ nem veszi tudomásul.

Festetich Andor gróf földmivelésügyi miniszter rövid felszólalása után

a Ház a választ tudomásul veszi.

Drakulics Pál képviselőnek a gör. keleti szerb egyházi kongresszus egybehivásának s a jóváhagyás végett felterjesztett szabályrendeletek tárgyában tett interpellácziójára a miniszterelnök

Bánffy Dezső báró a következőkben válaszol: Igaz az, hogy a kormány oly értelemben tett jelentést a felségnek, hogy a szerb kongresszus összehivása ne engedélyeztessék. Ennek oka az, hogy a régi kongresszusok költségei az egyházi alapoknak még most sincsenek megtéritve. Ha az autonomia kongreszszust akar tartani, ugy viselje annak költségeit is s ne az egyházi alapokból fedezze.

Az összehivás meg nem engedésének pusztán az az oka, mely ha elháritatik, a kongresszus megtartását mi sem fogja akadályozni.

A második kérdésre azt válaszolja, hogy a szabályrendeletek már jóváhagyattak. Késedelem történt ugyan azért, mert a szabályrendeleteket a bánnal is közölni kellett. Kéri a válasz tudomásul vételét.

A Ház a választ tudomásul veszi.

Bartha Miklós interpellácziójára a miniszterelnöki arczképeknek a miniszterelnöki palota részére lefestése tárgyában, a miniszterelnök

Bánffy Dezső báró a következőket feleli: A millenáris ünnepélyekre Ő felsége a festőknek munkát akarván adni, elhatározta, hogy lefesteti miniszterelnökei arczképeit. Ennek semminemü politikai czélzata nincs. S kéri a Házat, hogy e tárgyat ne birálják politikai okokból, mert ez sem nem jogos, sem nem méltányos.

A Ház többsége a választ tudomásul vette.

Asbóth János interpellácziójára, a 67-iki kiegyezés fenntartása tárgyában, szintén a miniszterelnök

Bánffy Dezső báró felel. Azt mondja, hogy Asbóth valószinüleg csak azért tette meg ez interpellácziját, hogy a Házat mulattassa. A kormány álláspontja e kérdésben sokkal ismertebb, mithogy az interpellácziót felelnie kellene különben is nyilatkozott e kérdésben szilágysomlyói beszédében is. (Nagy derültség a baloldalon.)

Válaszát a Ház többsége tudomásul veszi.

Péchy Tamás interpellácziójára, az országos gazdakongresszus tárgyában

Bánffy Dezső báró azt feleli, hogy a kormány kellő figyelemben részesiti a gazda-kongresszus határozatait s egyáltalában e kormánynak kiváló gondoskodását képezi a gazdaközönség érdekeit előmozditani.

Péchy Tamás a választ tudomásul veszi, mert már ez ideig némi csekély javulást lát s azt látja, hogy e kérdéssel legalább foglalkoznak.

Bánffy Dezső báró köszönettel veszi Péchy Tamás felszólalását s ismételten igéri, hogy a gazdasági érdekek támogatása a kormánynak ezentul is főgondoskodását fogja képezni s e gondoskodásáról kellő tekintettel lesznek a gazda kongresszus határozataira is.

Péchy Tamás rövid viszonválasza után a Ház a választ tudomásul veszi.

Drakulics Pál interpellácziójára a beocsini gör. kel. zárdához tartozó 29 hold területnek eladása iránt megkötött adásvevési szerződésnek jóváhagyása tárgyában, került ezután a sor.

Bánffy Dezső báró elismeri, hogy minden szerződésre nézve, mielőbb az a király Ő felségéhez felterjesztetnék, az autonomiai szabályok szerint a Kongressusnak is bemutatandók jóváhagyás végett. Részletesen előadva a dolog historikumát, azt mondja, hogy most kivételesen a kongressus jóváhagyása nélkül azért köttetett meg a szerződés, mert az ügylet sürgős volt s nem volt remény, hogy a kongressus egyhamar összeüljön. (Felkiáltások: A törvény az első!)

Kéri válaszának tudomásul vételét.

A Ház a választ tudomásul veszi.

Holló Lajos interpellácziójára, a nógrádmegyei törvényhatósági bizottság összealakitása tárgyában a belügyminiszter

Perczel Dezső válaszol. Meggyőződött, hogy az interpelláló képviselő urnak igaza van; tényleg fordultak elő törvénysértések s hogy azok reperáltassanak, a maga részéről megtett minden intézkedést.

Válaszát tudomásul vették.

Endrey Gyula interpellácziójára, Hódmezővásárhely város törvényhatósági jogának megsértése tárgyában, szintén a belügyminiszter

Perczel Dezső válaszol. A közgyülés határozata Kossuth Ferencz fogadása tárgyában azért semmisittetett meg, mert a rendkivüli közgyülés összehivására nem kérték ki a főispán jóváhagyását s igy a törvény rendelkezését nem tartották be.

Endrey Gyula: A belügyminiszter nem győzte meg őt arról, hogy fellépésével nem sértette meg a város autonomiáját; nem győzte meg, mert nem igaz az, hogy a főispán nem engedte volna meg a rendkivüli közgyülés összehivását. Felolvassa erre vonatkozólag a főispánnak a polgármesterhez intézett levelét. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Lukács Gyula: Országosan hamisitnak! (Nagy zaj.)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, hallgassák meg a szónokot.

Endrey Gyula: Amit Hódmezővásárhely közgyülése tett, az annyira a város belügye, hogy abba senkinek, még a belügyminiszternek sem lehet s nincs is joga beleszólani.

Válaszát nem veszi tudomásul.

Perczel Dezső belügyminiszter: A főispán intézkedéséről azt hiszem autentikusabb az a jelentés, mely hozzám érkezett ... (Felkiáltások a baloldalon: Hazudik, hazudik!)

Vitatja ezután, hogy Kossuthnak a közgyülésen nem volt joga szólani s mégis szólott. Tiltakozik azon insinuáczió ellen, mintha reá ez ügyben felsőbb helyről pressziót gyakoroltak volna (Nagy zaj a baloldalon.)

Endrey Gyula: Nagyon örül a belügyminiszter hazafias felbuzdulásának, de ő jobban szeretné e felbuzdulást tettekben és nem szavakban látni.

Ujból ismétli, hogy a főispán a rendkivüli közgyülés összehivására az engedélyt megadta s ez engedély a városi levéltár irattárában olvasható.

Perczel Dezső belügyminiszter szólott még röviden,

mire a Ház a választ tudomásul veszi.

A holnapi ülés napirendjére szintén az interpellációkra adandó válaszok tüzettek ki.

Holnap fog válaszolni a miniszterelnök a zágrábi botrányok tárgyában tett interpellációkra is.

Ülés vége 12 órakor.

NAPTÁR.

— Október 25. —

Péntek, Róm. kath. Krispin. Prot. Krizánt. Gör. kel. Kárp. Izr. 7.

Nap kél 6 óra 18 p., nyug 4 óra 38 p. Hold kelte 1 óra 42 p., 10 óra 25 p.

Október 27. A »Nagyvárad« jubileuma és a hirlapirók országos értekezlete.
„ **27.** Az izr. nőegylet rendkivüli közgyülése Nagyváradon.
„ **28** d. e. 10 órakor Biharmegyei gazdasági egylet igazgatóságának gyülése.
„ **28.** Biharmegye közegészségügyi bizottságának ülése.
„ **28—30.** Népfelkelők szemléje a városháznál.
„ **31.** Ref. egyházkerületi értekezlet a reformaczió évfordulója emlékére.

Novemb. 8. A biharmegyei agarász-egylet közgyülése B.-Ujfaluban.
„ **9—10.** B.-ujfalusi agarász-verseny.
„ **9.** A nváradi zenekedvelők estélye a Zöldfában
„ **19.** A biharmegyei és nagyváradi nőegylet Erzsébet tánczestélye a Fekete Sas termében.

Decz. 29. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet sorsjegyhuzása.
„ **30.** A vármegye tisztujitó közgyülése.

A polgármester jubileuma.

— A polgárok értekezlete. —

Október 24.

Nagyvárad városa a jövő hó 11-én ünnepet ül. Ugyanis polgármestere Sal Ferencz ez alkalommal fogja betölteni polgármesterségének 20-ik évfordulóját. Megemlékeztünk, hogy ez alkalommal a tisztikar albummal fogja meglepni; s más intézetek s hivatalok pedig küldöttségileg fognak tisztelegni. Legnagyobb részt fog azonban az ünnepségekből magának kívenni Nagyvárad város polgársága.

Hogy az ünnepélyt fényessé s a jubilánshoz méltóvá tegyék, tegnap este hat órakor a »Polgári Kör« helyiségében Mezey Mihály elnöklete alatt ülést tartottak, melyen résztvettek:

Hoványi Géza, Palotay László, dr. Sipos Árpád, Láng József, Bordé Ferencz, Molnár Imre, Hollóssy Dezső, Wallasek Venczel, Kádár János, Darvassy Lajos, Nozáky Rudolf, Kápolnay János, Rozslay Géza, dr. Friedlender Samu, dr. Grósz Albert, Vinkler Lajos, Frankó Endre, Jelinek Géza, Csobánczy Lajos, Frankó József, dr. Weidlich István, Markovits Samu, Vágássy Imre, Kelemen István, Altman Jakab dr., Dell'Orttó K., Ujváry Vilmos, Péchy Kálmán, dr. V. Szabó Béla, Rácz János, Diósy Soma, Somossy, Beczkay Lajos, Stern Herman, Hering Sándor, Weingertner Andor, dr. Sarkady Lajos, Sztarill János, Hegedüs Géza, Farkas Izidor, dr. Bozóky Alajos, Weisz Károly, Mertz Ferdinánd, Sipos Orbán, Müller Salamon, Gábel Jakab, Paksy Gusztáv, s több polgár és iparos.

Mezey Mihály elnök: Tisztelt Polgártársak. Az ily szép számmal való megjelenés bizonyitja, hogy felhivásomat, melyet önökhöz intéztem tisztelt uraim — szivélyesen fogadták.

Bocsánatot kérek, hogy a felhivással önöket talán háborgattam, de egyszersmint köszönet a tömeges megjelenésért.

Mindnyájan tudják, hogy mélyen szeretett polgármesterünk *Sal* Ferencz kir. tanácsos ez év november havában fogja elérni polgármesterségének *20-ik* évfordulóját; s hogy ez alkalommal a városi tisztikar, valamint más hivatalok őt tömegesen fogják felkeresni, hogy jó kivánalmaikkal elhalmozzák. Ezek köré kell, hogy csatlakozzon Nagyvárad város polgársága is.

Városunk szeretett polgármestere, ki fáradhatatlan buzgalommal és kitartással mindég a mi jólétünkön fáradozott — ezt méltán meg is várhatja.

Kérem tehát a tisztelt gyülekezetet, hogy az ünnepély programmjait állapitsa meg. (Helyeslés.)

Palotay László: Inditványozom, hogy mondjon a gyülés *Mezey* Mihály kir. közjegyzőnek, azért a gondolatért, a mely által a város közönségét a polgármester jubileumán való részvételre mintegy felvillanyozta. (Éljen Mezey!)

Mezey Mihály: Ugy tudom, hogy a jubileum a jövő hó 11-ikén lesz megtartva. A rövid idő sürgőssé teszi az intézkedéseket, kérem tehát, hogy az ünnepély programmját méltóztassanak megállapitani.

Szerintem talán legjobb volna, ha *fáklyás menetet, társas összejövetelt vagy bankettet* rendeznénk.

Dr. Radó Ignácz. Inditványozza, hogy az ily dolgokban routinnal rendelkező egyén elnöklete alatt, egy tiztagu bizottság bizassék meg az ünnepély programmjának összeállitásával; a mely aztán eljárásának eredményéről az értekezletnek jelentést ad be. — Kérem *Mezey* Mihály urat megbizni, hogy válasszon maga mellé tiz tagot, kikkel az egész ügyet elintézik. (Elfogadjuk.)

Elnök. Ezek szerint az ügyet tiz tag közben jöttével a magamévá teszem s a megállapodásokról az ez alkalomra összehivott értekezletnek jelentést teszek.

*

Ezek után köszönetet mond a szives megjelenésért s az értekezletet berekesztette.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:
Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonnenwirth-féle bazárban **Fő-utcza,**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kutasi D, papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Pauker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-János-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utcza.
Frankl Mari tőzsde és hirlapelárusitó Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

—

* **Kell-e a népnek az uj rend?** Csattanós felelet reá a következő a horvát határról került levél: Mennyire örül a nép a polgári házasságnak, élénken bizonyitja az, hogy Bellyén a Szlavóniába férjhez menő menyasszonyok — ami eddig soha nem fordult elő — mind Szlavóniába kérnek elbocsátó levelet és a menyasszony inkább elmegy Szlavoniába esküdni, lemond a szülői házban tartandó lakodalom örömeiről, melyekről már gyermeksége óta álmodott, csakhogy elkerülje a polgári kötés kellemetlenségeit és zaklatásait. Amugy is tartani kell attól, hogy az uj polgári házasság törvény sokakat a vadházassághoz fog kergetni, mert a követelt sok okmányt és irkafirkát sem pénzök, sem kedvök, sem idejük nincs megszerezni. És igy a legszebb uton vagyunk ahhoz, a mit a nép eddig nevezett »polgári házasság«-nak: a vadházassághoz.

* **Halottak napja és a jogakadémiai ifjuság.** Az akadémia ifjusága, mint mindig, az idén is megüli elhunytjainak emlékét. November 1-én délután 4 órakor kezdődik a gyászünnepély. Az ifjuság előzőleges felosztás szerint a következő helyeken fog emlékbeszédet tartani. Szigligeti Ede felett Gara Ákos, Rulikovszky Kázmér felett Kolb Árpád, Hoványi Lajos dr. felett Zubor Andor, Mütter Ferencz felett Gyenge Béla, Jellinek István felett Tátray Kálmán, Nagy Sándor felett Flaskay Andor, Nyiri Lajos felett Votisky Antal, Személyi Kálmán dr. felett Puskás L. Béla. Az ünnepélyen az ifjusági dalárda is közremüködik.

* **Uj pàpai kamarás**. A pápa ő Szentsége dr. Várady Árpád Lipótot, a csanádi püspök ur ő mga tudós és buzgó titkárát titkos kamarásává nevezte ki. Ad multos annos!

* **Mikor lesz kész a reáliskola?** Knapp Ferencz épitész kérvényt adott be az iránt, hogy a reál- és polgári iskolák átvételének napja f. évi november 1-ről november 18-ikára halasztassék el. Az indokolt kérelmet a tanács pártolólag terjeszti a közgyülés elé.

* **Dr. Wolafka Nándor Ujvidéken.** Az ujvidéki r. kath. templomot 27-én, vasárnap délelőtt szentelik fel. A monumentális gót stilben épült templom a város legszebb épülete. A felszentelés ünnepén Császka érsek, Bende, Wolafka és Majorossy püspökök és Fehér Ipoly főapát vesznek részt. A szertartást Császka érsek végzi, mire Wolafka püspök szónoklatot tart.

* **Megint.** Gondoljuk, hogy haragudtak reánk tegnap olvasóink, mikor az országgyülés folytatását sehol sem találták lapunkban. De azt hisszük, megbékülnek, ha megmondjuk, hogy nem a mi hibánk. Tessék elhinni, nem vagyunk hibások. Hát tehetünk arról, hogy ha éppen mindig mi vagyunk azok a szerencsések, akiket a magyar kir posta olyan nagy figyelemben részesit, hogy a hajnali 3 órakor kézbesitendő exprest, délután 1 órakor hozza!? Megtörtént már nem egyszer s tegnap szintén igy jártunk. Ideje lenne már, hogy egy kis rendet hozzanak be a kézbesités körül a postánál is! Kénytelenek vagyunk a szerdai országgyülés végét mai számunkban adni.

* **Ülés.** Nagyvárad város jog- és pénzügyi bizottságának tagjai folyó évi október hó 25-ik napján d. u. 3 órakor a városház termében együttes ülést tartanak. Az ülés tárgyai: 1. A közvetett adónemek. 2. Árvaházi szabályrendelet.

* **Vád alá helyezett rendőrkapitány.** A nagyváradi ipartestületnek *Sarkadi* József jelenleg rendőrbiztos akkor ipartestületi jegyző elleni ismert ügyében a kir. törvényszék tegnap *Gerő* Ármin rendőrkapitányt *a személyes szabadság megsértése és hivatalos hatalommal* való visszaélés miatt vád alá helyezte.

* **Uj doktor.** Veisz Jakab kereskedő *Árpád* nevü ügyvédjelölt fiát a napokban avatták fel az összes jogtudományok tudorává a kolozsvári egyetemen.

* **Szerencsétlen esés.** Pintye János hetes tegnap tengerit hordott fel a padlásra. Már csak egynehány zsák felhordani valója volt, midőn vitelközbenlába megcsuszott s a 3 vékás zsák tengerivel mintegy **6** méter magasságból hanyatt vágódott. A szerencsétlen embert esés közben szerencse is érte, mivel a mellére vágódott tengeri egy pár kisebb horzsolásokat kivéve, egyéb bajt nem okozott.

* **Ellopott sorsjegyek.** Heintze Károly, az első magyar osztálysorsjáték fővállalkozója, följelentést tett ma a rendőrségnél, hogy a Szerviták-terén levő boltjából, a hol ma kezdték meg a nyeremények kifizetését, tizennégy darab teljes sorsjegyet elloptak. A boltban igen sok ember volt, olyannyira, hogy még az ajtó előtt az utczán is állottak várakozók, ezt a nagy sokadalmat használta fel a tolvaj s az árusitó asztalon levő sorsjegyek közül a 65.521, 65.523, 65.524, 65.525, 65.526, 65.527, 65.628, 65.529, 65.531, 65.532, 65.534, 65.535, 65,536, 65,538 számu sorsjegyeket és pedig mindegyikből az összes részeket, vagyis a, b, c, d, e, f, g, h, i, k betükkel jelzett tizedrészeket — ellopta. A kár 560 forint. A rendőrség meginditotta a nyomozést.

* **Önkéntes vizsga.** A m. kir. honvédhuszár önkéntesek folyó hó 18-án vizsgáztak Debreczenben, kik közül sikeresen Kenéz Sándor nagyváradi joghallgató vizsgázott csak városunkból.

* **Elveszett.** Kőfaragó-utcza végétől a Starkféle intézetig egy kétfedelü arany női óra elveszett. A becsületes megtaláló kéretik, hogy azt a rendőrséghez adja be, hol illő jutalomban részesül.

* **Czirkusz.** Egy kétezer ülőhelylyel 300 gázlámpával és nagy kényelemmel, valamint fütéssel ellátott czirkusz épült a Kossuth-utcza végén, a melyben jövő hó 4-én kezdi meg előadásait Henry világhirü lovardája. A társulat 70 lóból, 60 emberből, egy elefántból s 20 tagból álló baletből áll.

* **Hányan haltak el október 1-ig?** A tiszti főorvos tegnap terjesztette be kimutatását a Nagyváradon f. évi január 1-től október 1-ig elhalt egyénekről. Meghalt 952 egyén, köztük 31 erőszakos halállal és pedig 22 öngyilkosság és 9 erőszak okozta halállal. A halálokok közt legnagyobb számmal szerepelnek: a bélhurut 151, tüdőgümőkór 101, tüdőgyulladás 95, veleszületett gyengeség 77, végkimerülés 58, görcsök 36 esetben okoztak halált. Nem szerint elhalt 509 fi és 443 nő. Vallás szerint római katholikus 303, ágostai evangelikus 13, ev. református 328, gör. katholikus 77, gör. keleti 66, izraelita 164. Öt éven alól elhalt 410 gyermek.

* **Lopás betöréssel.** Már akármennyire közeledik a tél, akárhogyan is szükséges a csizma, de már azt még sem tudjuk megérteni, hogy lehet valakinek 34 pár csizmára szüksége? Tóth János sem akarta ezt megérteni. Azért egész nyugodtan künnhagyta tegnap éjjel nagy portékás ládáját az udvaron. Elcsodálkozott azonban reggel, mikor kapuját feltörve és a ládának hült helyét találta. A rendőrség már nyomon van; a feltört üres ládát az olaszi földeken megtalálták.

* **Tánczisкola.** Városunk népszerü tánczmestere Neufeld Béla tánczisкoláját a folyó év október hó 24-én nyitja meg a Zöldfa szálloda disztermében Rácz Jóska zenekara közremüködése mellett. Beiratkozni a nap minden szakában lehet. Bővebbet a falragaszok.

* **A bárándi Kossuth-szobor.** Illyés Bálint a bárándi kerület országgyülési képviselője — mint tudósitónk irja — már megrendelte Gerenday jónevü budapesti szobrásznál Kossuth Lajos mellszobrát, melyet a jövő évben fognak Bárándon leleplezni.

* **Elszökött katonai ló.** Kiss György peczeszőllősi jegyzőtől a csatári hegyen befogás alkalmával a 14. huszár-ezred pótkeret állományához tartozó kincstári ló megszökött hámostul együtt s ez ideig sem került meg. Az érdekelt katonai hatóság most körözteti a szökevény lovat.

* **Hány önkéntest neveznek ki tisztté?** Az önkéntesek vizsgálatai a gyalog hadosztályoknál s a többi fegyvernemek erre hivatott hatóságainál már végbementek. Az eredmény ugyanolyan, mint a mult és előző években. Nem is az érdekli most a közönség és az érdeklettek nagyrészét, hogy hányan tették le a vizsgálatot, hanem az, hogy hányat fognak tisztté kinevezni. A tartalékos tisztté kinevezendők számát természetesen, — pontosan meghatározni még nem lehet. A vizsgálatok eredményéből s az egyes beadványokból, melyek tudomásunkra jutott — itélve, ez évben az egész hadseregnél mintegy *350—400-at* fognak hadnagygyá kinevezni. E számból a gyalogság részére 130—140 esik.

* **Vakmerő tolvaj.** Valcselán Imre kapusi gazdaember nyugodtan számlálgatta pénzét az utczán, nem is ügyelve arra, hogy valaki mellette ólálkodik. Annál inkább elbámult azonban, mikor egyszerre csak egy péklegény az ölébe kap és kimarkolva onnan egy csomó aprópénzt, odább áll. Először csak nézett, hogy mit akar hát tulajdonképpen az ipse pénzével, de mikor látta, hogy biz az nem szándékszik visszahozni, kiabálni kezdett a tolvaj után. A kiáltásnak eredménye lett. Ugyanis a rendnek mindig éber őrei elcsipték a merész kiflist, névszerint Róth Ignáczot és visszaadván az ellopott 3 frt 50 krt. tulajdonosának, Róth urat elszállásolták.

* **Orpheum.** A Rimanóczy szálloda emeleti kávéházában ma este érdekesnek igérkező előadást fog tartani *Maurice* K. orpheum igazgató társulata. Fellépnek az összes itt levő, valamint az ujonnan szerződtetett tagok is, kiket tegnap szerződtettek. Ezen orpheum társulat előadásain a hölgyek és egész családok is részt vehetnek.

Magyar irók és hirlapirók Nagyváradon.

A hirlapirók kongresszusának végleg megállapitott programmja a következő:

Október 26-án.

1. Az érkező iró és hirlapiró vendégek fogadása, d. u. 3 óra 42 perczkor, 5 óra 30 perczkor és este 6 órakor a pályaudvarban.

2. *Ismerkedési estély* a »Széchenyi«-szálloda éttermében, este 8 órakor.

Október 27-én.

Reggel.

Az érkező vendégek fogadása 8 óra 38 p. és 9 óra 42 perczkor a pályaudvarban.

Délelőtt 9 órakor.

Kivonulás az olaszii sirkertbe. (Indulás a »Nagyvárad« szerkesztőségétől.)

1. Hügel Ottó, a »Nagyvárad« alapitója siremlékének megkoszoruzása. Az alkalmi beszédet tartja *Láng* József, a »Nagyvárad« felelős szerkesztője.

2. Iványi Ödön siremlékének megkoszoruzása. Az alkalmi beszédet tartja *Rácz* Mihály, a »Nagyvárad« első főmunkatársa.

Délelőtt 11 órakor.

Irodalmi ünnepély a »Fekete Sas« nagytermében, a következő müsor szerint:

1. Megnyitó. Tartja *Rákosi* Jenő, az »Otthon« irók és hirlapirók körének elnöke.

2. Huszonöt év előtt és huszonöt év után. Irta *dr. Báttaszéki* Lajos, a »Nagyvárad« első szerkesztője.

3. Huszonöt év. Alkalmi költemény. Irta: *Fehér* Dezső, a »Nagyvárad« szerkesztője.

4. A leány él. Irta *Békefi* Antal. a »Szegedi Napló« segédszerkesztője.

5. Enek a publikumról. Költemény. Irta: *Sas* Ede, a »Nagyvárad« volt felelős szerkesztője.

6. A szerkesztőségi titkok. Irta *Lovassy* Andor, a »Szabadság« felelős szerkesztője.

7. Költemények. Irta *Szávay* Gyula, a »Győri Hirlap« felelős szerkesztője.

8. Ujságirás. Irta dr. *Bodor* Károly, a »Nagyvárad« legrégibb dolgozótársa.

Déli 2 órakor.

Nagyvárad város polgárságának diszebédje a vendégek tiszteletére, a »Zöldfa-szálloda« nagytermében.

Délután 4 órakor.

A vidéki hirlapirók értekezlete a »Zöldfa« nagytermében.

Este 8 órakor.

Diszvacsora a vendégek tiszteletére, étlap szerint, a »Fekete Sas« nagytermében, Hamza Miska és fia zenekarának közremüködésével.

Ujabb jelentkezések.

Ujabban a következő jelentkezések érkeztek:

Gelléri Mór, az ezredéves országos kiállitás titkára.

Vészi József, a »Pesti Napló« főszerkesztője.

Szépfaludy Örlősy Ferencz, Mármarosmegye főjegyzője, a »Mármarosi Lapok« felelős szerkesztője.

Csukási Mór, a »Makói Hirlap« felős szerkesztője.

Dr. Glück Lipót és *Saárosy* Árpád, a kassai hirlapirók »Otthon«-ának küldöttei.

Minthogy az érkezők száma az utolsó napokban jelentékenyen megszaporodott, tisztelettel kérjük azokat, a kik az érkező vendégeket elszállásolni szíveskednének, hogy ezt legkésőbb ma estig *Mezey* Mihály fogadó-bizottsági elnöknél bejelenteni kegyeskedjenek.

A város fellobogózása.

A magyar iró és hirlapiró vendégek érkezése alkalmából a lelkes nagyváradi polgárság külső diszszel is kifejezi örömét és a *Fő-utczán, Bémer-téren és Zöldfa-utczán*, a merre a vendégek elvonulnak, a háztulajdonos urak kitüzik a nemzeti szinü lobogót. Azért a kitüntetésért, a melyben ezzel is részesitik Nagyvárad polgárai a hirlapirói tábort, — már eleve is hálás köszönetet mondunk.

Vonatok érkezési és indulási ideje
1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről **2·18, 7·08, 1·48,** 7·15, 3·42.	Budapest felé **2·14,** 8.33, **11·37,** 11·10, 2·22.
Kolozsvárról **2·19, 10·44,** 11.17, 8·00, 8·38.	Kolozsvár felé **2·20, 7·15, 2·06,** 3·58, 12·05.
Szegedről 8·30, 9·32, 5·30.	Szeged felé 4·25, **7·30,** 10·20.
Aradról 9·32.	Arad felé 4·25.
Vaskóh-Belényesről 11·05, **9·09.**	Belényes-Vaskóh felé **4·25,** 1·48.
Gyoma-Kótról 10·05, **8·00.**	Kót-Gyoma felé 6·55, 1·40.
Érmihályfalváról 8·10, **9·14**	Ermihályfalva felé 6·45, 4·35.
Szent-László és Félix fürdőből 8·15*, 10·10, 3·37*, **6·20, 8·55, 10·54***	Szent-László és Félix fürdőbe 6·40*, 8·39, 2·05* 4·45, **7·20, 9·19***

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

IRODALOM.

— **A budapesti katholikus kör** szerdán este tartotta 51-ik felolvasó estélyét, mely egészen a keresztes háboruk eszméjének volt szentelve, a mely fontos történelmi események most van a nyolczszázadik évfordulója. — Hummer Nándor tanár alapos történelmi értekezletében ismertette a keresztes háboruk világtörténelmi fontosságát és jelentőségét. Utána Gyürky Ödön dicsőitette a keresztes háboruk eszméjét. — Végül dr. Sziklay János olvasott fel érdekes történelmi rajzokat a keresztes háboruk idejéből.

— **»Katholikus Hitvédelmi Folyóirat«.** A folyó évi 10-ik (októberi) füzet a következő érdekes tartalommal jelent meg: 1. Októberi reflexiók. Irta: Forster János. 2. A remény. Irta: Ernszt Sándor. 3. Leszerelünk-e . . ? Irta: Onokrotalusz. 4. Országgyülési vallásküzdelmeink a kiegyezés óta 1867—1895. Irta: Keményfy K. Dániel. 5. Protestáns Szemle. X. A protestánsok uniójáról. Egy kis történeti recaptulació. Az eperjesi mátyásmadár őszi hanugratása. Esztergomitól. 6. Megtértek Csarnoka. Dr. Northcote Spencer János. — La Ferronays, sz. Alopeus Alexandrina grófnő. 7. Irodalom: Pelikán — Dohnányi: Imák és énekek. Ism.: Prohászka Ottokár. — Dreher — Végh: Iskolai Hitelemzések. P. Kr. — Magdics J.: Árpádházi B. Margit élete. Ism.: T. Pelikán. Kr. — Dr. Haberle X. F. Magister Choralis. Ism.: Kazacsay Árpád. — Könyvespolcz. 8. Vegyesek. 9. A lelkész titka vagy a gyónási titok sérthetetlensége. (Egy iv kath. regény melléklet). Ötödik iv. Ajánljuk e hitvédői vállalatot a kath. olvasó közönségnek annál is inkább, mert legaktuálisabb kérdésekkel foglalkozik. Előfizetési ára egész évre 4 frt. Megrendelhető: a szerkesztőségben Pozsony, ferenczieknél.

REGENY-CSARNOK.

A csikárma.

(Nőrablás.) 19

Irta: **May Károly.**

Forditotta: **Nix.**

(Folytatás.)

Egy végső erőfeszités! melyben minden izom a végső kétségbeesés erejével aczéllá válik és — — — a vaslemez kipattan helyéből. Keresztül a nyiláson, villámgyorsan föl a viztartó felszinére és hosszú, mély lélekzetvétellel szivom tele fuldokló tüdőmet a friss éjji levegőből. Meg vagyok mentve. De már a másik pillanatban ismét viz alá merültem; mert hátha valaki észrevette fejemet a viz tükrén?

A hold nem világitott; de a délővi csillagok fényénél mindent meg lehetett az udvaron különböztetni. Óvatosan a viztartó széléig másztam és ott lassan kidugtam a fejemet a vizből. Az udvaron egy lélek sem volt. De midőn kimásztam a ház egyik ablakréssén gyönge zörej hallatszott. Tudtam, hogy ez a nyilás a női lakosztályhoz szolgált és azért az a gondolatom támadt, hogy Szenicza bizva igéretemben az ablakrostélynál várt reám.

A faltövéhez húzódva, ajkaim elé tartott kézzel suttogtam ez egy szót:

— Szenicza! —

Erre a nyiláson keresztül egy kis fejecske bújt ki.

— Ki vagy? — hangzott le egy suttogó női hang.

— A hekim, aki téged gyógyit.

— Meg akarsz engem menteni?

— Igen. Egyedűl vagy?

— Egyedűl, de vigyázz, mert Ibrahim nem alszik éjjelenként, hanem őrködik. Hallod?! Az Istenért, menekülj! Jönnek!

A szelamlükba nyiló ajtó irányában csakugyan zörej hallatszott. Néhány gyors ugrással a viztartóhoz menekültem és hirtelen, de zaj nélkül belesiklottam a vizbe.

Alighogy bent voltam, kinyilt az ajtó és Ibrahim magas alakja jelent meg abban, ki lassan, kémlelve körüljárta az udvart. Ajakig a vizben állottam és fejem a viztartó szélének árnyékában jól el volt rejtve. Az egyiptomi megvizsgálta a kapukat és midőn mindent rendben talált, ismét eltünt a szelamlük ajtaja megett.

Most óvatosan kimásztam a vizből és kinyitottam a két kaput. Éppen a fal mellett embereimhez akartam menni, midőn a szegletnél Izla ben Maflei került elém.

— Hamdullilláh — (Dicsőség Alláhnak!) effendi! — már attól féltem, hogy nem látunk többé!

— Nem sok hijja volt! Add ide ruháimat!

Felső ruháimat gyorsan magamra kaptam és Izlához fordulva mondám neki:

— Már beszéltem is Szeniczával.

— Csakugyay?! Ó effendi — — —

— Vár ránk, csak jöjj!

A kertből egy hosszú rudat vittünk magunkkal és behatoltunk az udvarba. Az ablaknyilás fa-rácsozata ujra megnyilt.

— Szenicza! csillagom — — — szólalt meg Izla, de a kezemet rögtön a szájára tettem.

— Az Istenért hallgas! Most nincs idő a szerelmi vallomásokra.

Aztán suttogva fölszóltam a leányhoz:

— Készen vagy?

— Igen.

— A szobákon át nem jöhetsz ki?

— Nem. De amott a fal tövében fekszik egy létra.

Nem volt tehát szükség a rudra, mert óvatosan odatámasztottuk a létrát, melyen Izla csakhamar föntermett imádottjánál. Én pedig ez alatt a szelámlük ajtajánál hallgatóztam. Kis idő mulva láttam mindakettőt a létrán lefelé jönni. Már majd leértek a földre, midőn a létra lecsúszott a falról és nagy zörejjel leesett.

— Gyorsan a csolnakhoz! — kiáltám és mind a ketten a kapuhoz rohantak; ugyanakkor az ajtó mögött Ibrahim közeledő lépéseit hallottam. Hogy a menekvőket fedezzem, lassan a kapu felé indultam. Ibrahim, amint kilépett az ajtón és megpillantotta a földön heverő létrát és a kapuban engemet, azonnal tisztában volt a helyzettel.

— Tolvaj! Rabló! — kiabálta nagyhangon — Elő emberek! Segitség! —

Ezután gyorsan utánam rohant. A keleten nem lévén szokásban ágyban aludni és az emberek felöltözve hevernek éjjel is: azért egy pár pillanat alatt a ház összes lakói talpon voltak.

Amint a kapun kiértem, Izlát és Szeniczát a baloldali falszegletnél láttam eltünni, hogy az üldözőket félrevezessen, én magam jobbra fordultam.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A holnapi interpellácziók.

Budapest, okt. 24. (Saját tud. táv.) A mai ülés végén holnapra a következő interpellácziókra jelentettek be válaszok: A miniszterelnök részéről Pázmándy Dénesnek a franczia vámkonfliktust illetőleg, Péchy Tamásnak a romániai buza-vám visszatérése. Szalay Imrének az Ausztriából beözönlő gyártott és olasz borok valódi néven árulása és Apponyi Albert grófnak, Kossuth Ferencznek, illetve Pázmándy Dénesnek a zágrábi zászlósértés tárgyában, a pénzügyminiszter részéről Visontai Somának az állampénztári fölöslegek elhelyezése tárgyában, az igazságügyi miniszter részéről Bujanovich Sándornak a kuriális zsellérviszony szabályozása és Serbán Miklósnak a fogaras-feleki helyi-érdekü vasutvonal kisajátitása tárgyában.

A költségvetés mérlege.

Budapest, okt. 24. (Saj. tud. távir.) A pénzügyi bizottság ma délután öt órakor tartott ülésében állapitotta meg a jövő évi költségvetés mérlegét. A kiadások közé fölvett a bizottság: függő adósság kezelési költségei fejében 39.840 frtot, kulturmérnöki hivatalok gologi költségeit fölemelte 4000 frttal, a fővárosban alkalmazott nős altisztnek és szolgáknak nyujtandó segélyre 40,000 frtot. Viszont a kiadási tételekből törölte Horvátország beligazgatási szükségleténél a Belovármegye területén beszedett papibérek fejében előirányzott 28.461 frtot. Eme változtatások folytán a szükséglet 55,379 frttal emelkedett, a mely emelkedés a költségvetésnek 77,154 frttal előirányzott fölöslegét 21,775 forintra szállitotta le.

Az osztrák exposé.

Bècs, okt. 24. (Saj. tud. távirata.) Bilinski pénzügyminiszter a képviselőház mai ülésében beterjesztette az 1896-ik évi előirányzatot. A szükséglet 662,691.582 forinttal, a fedezet 662,902.808 forinttal van előirányozva, a felesleg tehát 211.226 frt, tehát 173,617 frttal több, mint a pénzügyi törvény 1895. évre megállapitott. E feleslegek összehasonlitásánál nem szabad azonban figyelmen kivül hagyni azon körülményt, hogy az 1895. évi előirányzatban 3 millió volt előirányozva, mint kamatmentes előleg és adományok a stájerországi és karinthiai földrengések áldozatainak. Ha e tételt a jelenlegi előirányzott felesleg tulajdonképpen 2,826.383 frttal kisebb, mint az 1895. évi. Daczára annak ez évben is lehet 3 milliót az általános államadósság törlesztésére a folyó bevételekből felhasználni.

A déli vasut botránya.

Páris, okt. 24. (Saját tud. táv.) A Figaro közli ama parlamenti férfiak neveit, a kik a déli vasut részvényeinek kibocsátási szindikátusától pénzt kaptak. Ezek a következők: Jules Roche, a társaság ügyésze 261.000 frank, Rouvier 6750 frank, Etienne 3000 frank, Delonele 5000 frank, Louis Passy 12,500 frank, Lemercier gróf 4500 frank, Bardoux szenátor 1000 frank, e három utóbbi, mint a Credit industriel igazgató tanácsosai. Nevezettek ellen a vizsgálatot május 30-án beszüntették, miután Flory szakértő kijelentette, hogy a szindikátus eljárása teljesen szabályszerü volt.

Összeesküvés a szultán ellen.

Berlin, okt. 24. (Saját tud. táv.) Konstantinápolyból táviratozzák a Berliner Tagblatt-nak: Diplomácziai körökben komoly aggodalommal tekintenek a portára; állitólag ugyanis összeesküvést fedeztek fel, — a melyben előkelő személyiségek a szultán közvetlen környezetéből szintén kompromittálva vannak. Tény az, hogy a szultán az utolsó napokban teljesen elzárkózott és csakis bizalmasaival érintkezett. Beszélnek továbbá arról, hogy a szultán már maga sem érzi személyét biztonságban, mert megtudta, hogy azt tervezik, hogy őt megfosztják a trónjától és öcscsét, Mohammed Reschard herczeget, a prezumptiv trónörököst emelik a trónra.

Közgazdaság.

A refakczia-gazdálkodás.

Mozgalom az államvasuti refakcziák ellen.

Laptársunk a »*Magyarország*« tegnapelőtti számában a fennebbi tárgyra vonatkozólag a következő közlemény jelent meg:

A magyar államvasutak igazgatóságának talán legsötétebb pontja a refakcziákkal való gazdálkodás. A refakczia-gazdálkodás keretében lehet legkönnyebben kielégiteni az egyes favorizált osztályok, vidékek, kereskedők és érdekcsoportok érdekeit s a refakczia-engedélyezés a legalkalmasabb módja a politikai és egyébb szolgálatok megfizetésének. A kormány tele marokkal veszi igénybe ezt a kényelmes módot s javában engedélyezik nálunk, nyiltan vagy leplezetten, a legkülönfélébb refakcziákat. A refakczia-gazdálkodás mindenkor nagy hátrányára van a másirányu érdekeltségnek, de legveszedelmesebb és legkorruptabb akkor, ha egyes egyéneknek, vagy egyes czégeknek engedélyeznek kizárólagos refakcziát.

Pedig ez nálunk éppenséggel nem ritka eset, s néha igazán csodálatot érdemló módon messze megy a kormány az ilyen kizárólagos refakcziák engedélyezésében, nem törődve azzal, hogy ez mélyen sérti, és erősen sujtja egész kereseti osztályok gazdasági érdekeit. Ilyen kizárólagos refakcziát engedélyezett a kormány már évek előtt a Magyar mezőgazdák szövetkezetének, mely nyereségszerzésre dolgozó vállalat és tagjainak száma mindössze 300, tehát elenyésző töredéke a magyar mezőgazdák összegének, És mégis ez a szövetkezet, melyet általában a földmüvelésügyi miniszterium üzleti vállalatának szoktak nevezni, alig képzelhető előnyöket élvez kizárólagos refakcziái czimén. A szövetkezet ugyanis az államvasut bármely állomására mindenféle gazdasági üzemi czikket (gabonát, magvakat, szénát, szalmát, lisztet, korpát, takarmányt, malátát, mütrágyát, szerszámokat, eszközöket, gépeket, szenet stb. stb.) vaggononként, huszonöt százalék fuvardijengedménnyel, darabáru gyanánt pedig 50—60 százalék engedménnyel szállithat.

Ez elképzelhetetlenül óriás előny, mert mig más gazda vagy kereskedő, ha például Aradról Budapestre szállit, métermázsánként 67 krajczárt fizet, addig a szövetkezet csak 30 krajczárt tartozik fizetni. Csongrádról mindenki 47 krajczárt, a szövetkezet csak 20 krajczárt, Czeglédről mindenki 24 krajczárt, a szövetkezet csak 10 krajczárt, Eszékről mindenki 1 forint és 6 krajczárt, a szövetkezet csak 53 krajczárt tartozik fizetni. Ez tényleg 50—60 százalék refakczió, tehát még a refakcziók sötét történetében is ugyszólván példátlan. S a kormány ezt nem az ország összes gazdáinak engedélyezte, hanem csak 300 gazdának! Ily módon tehát a gazdák összességének helyzete még sokkalta kedvezőtlenebb, mert annak a 300 privilegizált gazdának konkurrenciája még sokkal rosszabbá teszi az árviszonyokat. A gazdasági üzemi czikkekkel foglalkozó kereskedők pedig éppenséggel meg vannak fosztva attól, hogy versenyezhessenek. A szövetkezet azonban minden módon magához ragadja azt az üzleti kört, mely illetékesen nem tartoznék ő hozzá, mert a szövetkezetnek csakis arra szabadna szoritkozni, hogy tagjainak gazdaságát előmozditsa, nem pedig, hogy boldog boldogtalannal üzletszerü eladásokat kössön.

Végre az érdekeltek megsokalták ezt a refakczia-gazdálkodást és — mint értesülünk — az országos kereskedelmi és iparcsarnok nagyszabásu mozgalmat indit avégből, hogy az igazságtalan állapotot megszüntesse. Evégből e hónap 26-ára értekezletet hivott össze, melyen a következő értelmü inditványt fogják elöterjeszteni:

Tekintettel arra, hogy a kormánynak a legitim üzletet és a szabad versenyt megneheziteni nem szabad;

tekintettel arra, hogy a kormány sem egyeseknek, sem társulatoknak a szabad versenyt kizáró egyedáruságot nem biztosithat;

tekintettel arra, hogy a kormány, a mezőgazdák szövetkezetének engedélyezett viteldij-kedvezményt nem a szövetkezetnek, hanem kizárólag a magyar mezőgazdáknak kivánhatta csak engedélyezni;

tekintettel arra, hogy a kormány ezen intézkedésnek gyümölcsét az által, hogy a kedvezmény a mezőgazdák szövetkezete utján lett megadva, legnagyobb részben a szövetkezet, mint ilyen és legfeljebb azon mezőgazdák élvezik, a kik a szövetkezetnek tagjai, de nem élvezik azt azon ezer és ezer mezőgazdák, a kik a szövetkezetnek nem tagjai;

tekintve, miszerint az által, hogy a kedvezmény nem közvetlenül a mezőgazdáknak, hanem a szövetkezet utján adatott, azt nemcsak a mezőgazdák élvezhetik, hanem élvezetébe jut ezen kedvezménynek az is, a kit abban részeltetni a kormány nem **is akart;**

tekintve, hogy ily módon kereskedő még a nem mezőgazdákkal való üzletektől is eltiltatik és általában a hasonló árakkal való üzlet a belföldön lehetetlenné tétetik;

és tekintve, hogy ezáltal számtalan és számtalan üzletág fog tönkre menni, mely nemcsak magát az illető kereskedőt fogja sujtani, hanem végeredményében az állam közgazdasági érdekeit is érinteni fogja,

terjesztessék felirat a kereskedelmi miniszterhez azon kérelemmel, hogy a mennyiben a fuvardijkedvezményt a mezőgazdasággal foglalkozók részére továbbra is fentartani kivánja, ugy azt a fenti indokok alapján közvetlenül a mezőgazdáknak engedélyezze. Ez által a mezőgazdák érdeke is meg fog maradni, azt valamennyi mezőgazda fogja élvezni és a kereskedők ismét versenyképesekké fognak vállni.

Az érdekelt gazdák, gépgyárosok, lisztkereskedők, szénakereskedők, műtrágyagyárosok, malmok, malátagyárosok, szóval az összes érdekeltek könnyen érthetően a legnagyobb várakozással néznek elébe a mozgalom eredményének, mely felszabaditja őket az államilag favorizált konkurrenciának nyüge alól. S általában már óhajtva várják azt az időt, a mikor vége szakad annak a csunya gazdálkodásnak, melyet a kormány az államvasutak révén üz.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. október 25.

Budapest, október 25. I. Készáruüzlet. Buzát ma mérsékelten kináltak, a vételkedv korlátolt volt és szilárd irányzat mellett 30.000 q. hazai buza kelt el 2½—5 krral olcsó árakon vásároltak.

Tiszavidéki 1000 q. 81 k. 1.— frton.

Idegen buzákból nem volt forgalom.

Rozs irányzata nyugodt, ára 6.20 frt. Budapesten.

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 1 centes árjavulást jelentett minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 6—8 krral javultak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.66—6.70 frt, rozs őszre 6.10—6.17 frt, tengeri 1896. máj.—juniusra 4.53—4.56 frton, zab őszre 5.74—5.75 frt, káposzta-repcze szeptemberre 11.10—11·20 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 6.68—6.70 frt, buza tavaszra 7.——7.10 frt, rozs őszre 6.15—6.18 frt, rozs tavaszra 6.18—6.20 frt, tengeri októberre—novemberre 6.37—6.38 frt, tengeri 1896. május—juniusra 4.54—4.56 frt, zab őszre 5.80—5.82 frt, zab tavaszra 5.92—5.94 frt, káposztarepcze szeptemberre 9.50—9.55 frt, káposztarepcze augusztus—szeptemberre 10.05—11.10 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, okt. 22 Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendü: 56—57 kr.; közép: 54—57— kr.; Fiatal nehéz: 54—55 kr.; Fiatal közép 54—55 kr.; Fiatal könnyü 00—00 kr; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr; könnyü 00 -00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. október 24-én.

Magyar aranyjáradék 4%	121.—
Magyar koronajáradék	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	123.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	101.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-bói	120.50
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100.75
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	97.75
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	145.—
Osztrák járadék papirban	100.25
Osztrák járadék ezüstben	100.50
Osztrák járadék aranyban	121.50
Osztrák korona járadék	100.75
1860. osztr. államsorsjegyek	152.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1060.—
Magyar hitelbank részvény	481.50
Osztrák hitelintézet részvény	398.30
Osztrák-magyar államvasuti részvény	393.75
20 frankos arany (Napoleond'or)	951.—
Német birodalmi márka	58.80
London vista	120.25
Paris vista	47.62½
20 márkás arany	11.76

NYILTTÉR.

Dr. RADÓ IGNÁCZ

ügyvédi irodája

a Szent László-téren

a

„Nagyváradi Takarékpénztár“

(276) 3—3 házában van.

Állami tisztviselő

ajánlkozik mindennemü irásbeli munkálatok (másolatok) gyors és pontos elkészitésére; esetleg kisebb kereskedésben az egyszerü könyvvitel melletti üzletkönyvek vezetésére d. u. 5—8 óráig terjedő időben. Czim a kiadó-hivatalban.

(277) 1—2

COAKS,

tartós fütésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fütésére legalkalmasabb a ***gáz-coaks,*** mert a nehezebb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk ***2 frt*** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor ***métermázsánként 14 kr fuvardijért házhoz szállitjuk*** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyujtunk a ***coaks*** vásárlásánál a mennyiben ha egyszerre legalább ***250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbért nem számitunk.***

Nagyvárad, 1895. októberben.

NAGYVÁRADI LÉGSZESZ-GYÁR:

Az igazgatóság.

(375) 3—12

Koszorú kiállitás

GERMÁN KÁROLY

(278) 1—3 **„KEGYELET“ temetkezési intézetében**

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCZA, (BARTSCH-HÁZ.)

Franczia művirág-koszorúk darabja	**50** krtól **25** frtig
Ércz-koszorúk darabja	**1** frttól **15** frtig
Sirkivilágitó szines poharak kiöntve darabja	**10** krtól **15** krig
Sirkivilágitó szines öblönyök darabja	**50** krtól **1** frt **50** krig
Sirlámpák darabja	**1** frt **50** krtól **20** frtig.

Sirkivilágitások a legjutányosabb árban elvállaltatnak,

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.